

Uroksenomistajan tieto ja taidot ONNISTUNUT ASTUTUS

KOIRAT TARHAAN JA LUONTO KYLLÄ HOITAA ASTUTUKSEN?

Yhä edelleenkin monia astutuksia hoidetaan ns. luomumenetelmin. Koirat laitetaan juoksun alettua yhteiseen tarhaan ja narttu otetaan juoksun loputtua tarhasta pois. Kasvattaja tai uroksen omistaja ei katso koirien perään, ja astutus voi joko onnistua tai epäonnistua. Tällöin pentujen isä saattaa olla tarhaan laitettu uros, tai sitten tarhaan itsensä keinotellut yritteliäs kilpakosija naapurista tai omasta laumasta. Miksi näin ei tule tehdä?

Vain harva narttukoira on luonteeltaan niin varma ja omaa suht' korkean kipukynnyksen, että se uroksen kiinnijäätyä pysyttelisi rimpuilematta paikallaan ja säästäisi näin itsensä ja uroksen loukkaantumisilta. Vahingot voivat olla suuret, jos uros loukkaa itsensä astumiskyvyttömäksi.

Vastuuntuntoinen uroksenomistaja huolehtii astutustilanteen niin, että uroksen lisääntymishalu ja -kyky säilyvät mahdollisiin tuleviinkin paritteluihin. Sangen pienellä vaivalla astutustilanne on sekä nartulle että urokselle miellyttävä ja riskitön tapahtuma. Ns. luomu-metodi ei sitä ole. Odotettavissa oleva tiinehtyvyys on myös parempi, kun voidaan varmistaa, että koirapariskunta on kiinni toisissaan ainakin jonkin aikaa ja astutus tulee loppuun saakka viedyksi.

Hyvissä ajoin ennen nartun juoksuajan alkamista tehty yhteydenotto uroksen omistajaan suo molemmille osapuolille mahdollisuuden tutustua toistensa koiriin niin paperilla, kuin elävässäkin elämässä. Jollei uros ole vielä käynyt PEVISA:n velvoittamia terveystutkimuksia (lonkkakuvaus ja silmätarkastus), on niiden suorittamiseen vielä mahdollisuus.

Mikäli uroksen omistaja kieltäytyy antamasta urostansa jalostuskäyttöön, on nartunomistajalla tilaisuus etsiä uusi tai uusia partnereita koiralleen. Uroksen omistajalla saattaa olla moniakin syitä, joiden takia hän ei voi, tai ei halua antaa urostaan käytettäväksi. Tällaisia esteitä ovat mm. että on ennalta sovittu jonkun toisen nartun saapuvan samaan aikaan, matka/työeste, uroksen omistaja ei halua antaa urostaan juuri sillä hetkellä (suunniteltu näyttely tai koe/kilpailu), yhdistelmän suuri riski jonkin perinnöllisen

sairauden suhteen, tai vaikkapa jokin muu henkilökohtainen este.

Juoksu alkaa

Kun astutuksesta on etukäteen päästy yhteisymmärrykseen, tulee nartun omistajan ilmoittaa uroksen omistajalle välittömästi juoksun alkamisesta. Näin osapuolet voivat ainakin summittaisesti määritellä ajankohdan ja varata jo alustavasti ajan astutukseen.

Sopimukset kuntoon

Ennen astutustapahtumaa on syytä tehdä kirjallinen Kennelliiton astutussopimus, johon merkitään selvästi nartun ja uroksen tiedot. Sopimukseen kirjataan yksityiskohtaisesti astutusmaksun suuruus ja tieto siitä, milloin summa viimeistään suoritetaan uroksen omistajalle.

Astutussopimus on uroksen ja nartunomistajan kahdenvälinen sopimus, johon merkitään kaikki ko. astutuksen ja pennutuksen yleiset menettelytavat. Samalla sopimuksella varmistetaan että uroksenomistaja on kertonut nartunomistajalle kaikki uroksensa ja sen lähisukulaisten mahdolliset sairaudet ja virheet, joilla voi olla jalostuksellista merkitystä. Antaakseen todellista infoa, on myös uroksenomistajan hyvä pitää yhteyttä jalostustoimikuntaan saadakseen näitä tietoja käyttöönsä.

Pentujen synnyttyä nartun omistaja lähettää uroksenomistajalle pentueilmoituksen allekirjoitusta varten. Uroksenomistajan allekirjoittaa todistuksen vasta vastaanotettuaan astutuksesta sovitun korvauksen. Kennelliitto ei rekisteröi pentuetta ilman tätä pentueilmoituskääpää.

Jos astutusmaksuksi sovitaan pentu, on astutussopimukseen syytä kirjata monestako pennusta uroksen omistaja saa korvaukseksi pennun (yleensä vähintään neljästä) ja saako hän valita pentueesta ensimmäisenä. Jollei, tulee kirjata missä järjestyksessä valitseminen tapahtuu osapuolten kesken.

Ennen astutusta

Nartun ja uroksen omistajien tulee varata riittävästi aikaa astutukseen. Toisinaan luonto hoitaa lisääntymisaktin hyvinkin nopeasti, toisinaan saattaa jopa astutuspäiväkin olla päätelty väärin, jolloin ajankohdan aikaisuudesta johtuen molemmat tai toinen osapuoli on perin vastahakoinen varsinaiseen aktiin.

Lisääntymistoiminnot on hyvä hoitaa ulkona, kelin niin salliessa. Näin on

mahdollista käyttää maaston korkeuseroja hyväksi - suuri narttu astutetaan hieman alamäkeen, pieni narttu loivaan ylämäkeen. Ulkona astutettaessa on syytä huomioda, että alue olisi jollain tavoin rajattu tai aidattu - ulkopuolisen uroksen tai nartun ilmaantuminen paikalle kesken astutusta voi aiheuttaa suuriakin ongelmia.

Koirien omistajien tulee varustautua tapahtumaan sellaisin vaattein, joiden likaantumista ei tarvitse pelätä.

Koirien varusteet

Nartulle varataan kaulaan leveä, kiristämätön, soljellinen nahkapanta. Tämä panta laitetaan nartun kaulaan riittävän tiiviisti niin, että se ei pysty luiskahtamaan pään läpi. Lisäksi nartulle varataan lyhyehkö nahkainen talutin.

Urokselle laitetaan myös ennen astutusta panta kaulaan - näin sitäkin on helpompi pitää, jos sellainen tarve tulee.

Kohtaaminen

Narttu kannattaa pissittää juuri ennen astutusta siihen ympäristöön, jossa astutus on määrä suorittaa. Näin narttua ei tarvitse päästää tarpeilleen muutamaan tuntiin astutuksen jälkeen ja toisaalta uros aistii nartun paritteluhalukkuuden erittyneestä virtsasta ja se voi stimuloida uroksen paritteluhaluja.

Narttu tuodaan paikalle taluttimeen ja pantaan kytkettynä. Uros päästetään vapaana tutustumaan narttuun. Ihmiset (yleensä vain nartun omistaja ja uroksen omistaja - yleisöä ei tarvita, nämä voivat häiritä etenkin kokemattonta urosta) käyttäytyvät tilanteessa luonnollisesti, mielellään kuitenkin melko passiivisesti. Nartun sallitaan taluttimessa tutustua urokseen.

Mikäli nartun juoksu on otollisessa vaiheessa, alkavat kosiomenot välittömästi koirien kohdattua. Uros ja narttu käyttäytyvät toisiaan kohtaan hyvin leikittelevästi, tekevät nopeita, iloisia pyrähdyksiä. Uros saattaa tökkiä kuonol- laan nartun korvia, säkää, selkää, kuin kysy- äkseen tämän paritteluhalukkuutta. Mikäli narttu ei vastaa toimiin murahtelemalla ja ynseästi, vaan pikemminkin kääntää häntäänsä sivulle ja seisoo tanakasti tassuillaan, on parittelulle varsin otolliset puitteet. Koko kosioajan ja varsinaisen astutuksen ajan narttu on talutushihnassa, sitä ei tule päästää missään tilanteessa irti.

Astuminen

Kun uros nousee nartun selkään, kannattaa narttua taluttimessa pitäneen henkilön ottaa narttua välittömästi pannasta kiinni rauhallisesti ja varmasti. Avustava henkilö tarkkailee uroksen olemusta. Kun uroksen työnnöt kiihtyvät ja se alkaa "jammaamaan" takajaloilla, on uros pääsemässä nartun sisään. Tällöin nartusta kannattaa ottaa kunnon ote pannasta, sillä sisään turpoava uros aiheuttaa valtaosassa narttuja epämiellyttävän tunteen, jota varsinkin ensikertalainen narttu saattaa säikähtää ja koettaa päästä rimpuilemalla pakoon.

Hyvin usein tähän tilanteeseen kuuluu nartun voimakas ääntely, jopa kirkuminen ja huutaminen. Tilanne on kuitenkin täysin normaali, joten huutamista ei pidä säikähtää. Äänteleminen voimakkuus riippuu paljon nartun luonteesta; erittäin itsevarma narttu ei välttämättä reagoi mitenkään, hyvin herkkä on miltei paniikissa.

On ehdottoman tärkeää pitää narttua paikoillaan, jottei se pääse paniikissa säntäilemään tai heittäytymään maahan välttääkseen yllättävää kipua, ja näin vahingoittamaan kiinnijäänyttä urosta. Narttua kiinnipitävä henkilö voi rauhoitella narttua jutellen sille ystävällisesti, mutta päättäväisesti. Narttua EI SAA päästää riuhtomaan, ettei se satuta sekä urosta, että itseään.

Tapahtumia seurannut uroksenomistaja voi mennä kiinnijääneen koiraparin luo, ja ottaa otteen niin, että toinen käsi tukee urosta takapuolesta ja painaa kevyesti nartun takapuolta vasten. Toinen käsi laitetaan nartun mahan alta ja tuetaan sieltä. Tällä on tarkoitus varmistaa koirien kiinni jääminen, ettei uros pääse luiskahtamaan liian aikaisin ulos. Toisilla uroksilla peniksen paisuminen kestää varsin kauan, joten on hyvä jaksaa pitää urosta nartussa kiinni muutamia minutteja kiinnijäämisen varmistamiseksi.

Muutaman minuutin kuluttua urosta pitävä henkilö voi irrottaa rauhallisesti otteensa. Jos uros haluaa, se voi koettaa kääntyä nartun selästä ns. pyllyt vastakkain asentoon. Tässä asennossa uroksen jalat eivät puudu ja kipeydy, ja toisaalta narttu pääsee vähemmällä, kun sen ei tarvitse kannatella selässään uroksen koko painoa.

Nartun omistaja pitää narttua loppuun saakka tukevasti pannasta kiinni, sille ystävällisesti ja rauhoittavasti jutellen ja silitellen. Jos uros on rauhallinen ja pysyy paikoillaan, sitä ei tarvitse juurikaan noteerata. Mikäli uros ei pysy itse paikallaan, on siitäkin hyvä pitää kiinni.

Jonkin ajan kuluttua uros itse kokeilee, joko pääsisi irti. Ennemmin tai myöhemmin (5-45min) koirat irtoavat ja astutus on huolellisesti loppuun

saatettu.

Narttu on hyvä viedä heti astutuksen jälkeen autoon odottamaan kotimatkaa tai sisätiloihin. Sitä ei tulisi päästää heti pissille. Uros päästetään sisätiloihin ja vastuuntuntoinen uroksen omistaja pesee lämpimällä vedellä pojan pelivehkeet.

Ongelmia

Yleensä ongelmat johtuvat nartun väärästä astutusajankohdasta. Kannattaa siis malttaa odottaa. Rodusta riippuen astutusajankohta voi olla jopa varsin myöhäinen, juurikaan ennen kymmenettä vuotopäivää tuskin kannattaa yrittää.

Mikäli narttu viedään ja jätetään uroksen luo astutettavaksi, tulee nartunomistajan vaatia palvelua niin, että hänen narttunsa astutus hoidetaan asianmukaisesti, ilman turhia vahinkoja. Narttua ei tule viedä liian aikaisin uroksen luo, sillä voimakastahtoinen narttu voi jopa purra sinnikästä kosijaansa, mikäli se ei ole vielä itse paritteluvalmis.

Teksti: [Salme Mujunen](#) ja Laura Pitkänen

[Pääsivulle](#)